

En aftægtskontrakt på Bankegaarden

Ligesom man i dag tænker på sin pensionisttilværelse ved at sikre sig med pensionsordninger eller lignende, således søgte man også før i tiden at gøre sin alderdom så økonomisk tryk som muligt. For de ubemidlede kunne det være svært overhovedet at sikre sig, og de kunne let ende i den situation, at de »kom på sognet«. Helt anderledes var forholdene for gårdmændene, som i mange tilfælde fik oprettet gode aftægtskontrakter, når de afstod deres gårde. De sikrede sig derved en ganske tryk alderdom. At sådan en aftægtskontrakt så kunne være noget af en svøbe for den unge generation, det er en helt anden sag. Teksten i de gamle aftægtskontrakter giver et ganske godt billede af den tids forhold på en gård og samtidig et indblik i egnens skik og brug. Her har jeg valgt en af de mere luksuriøse kontrakter, der er oprettet i 1925 mellem gårdmand Rasmus Banke på Bankegaard i Vester Hæsinge, og hans søn den nygifte Christen Banke. Matr. 5a Bankegaarden (Birkevej 47) var en gammel slægtsgård, der efter tilkøb af Nybøllegaard var på ca. 48 ha.

Den gamle Bankegaard som brændte i 1930. Den lå bag den nuværende Bankegaard, sådan at vejen ned til Mosegaard gik rundt om staldlængen til venstre, som det måske kan anes på billedet.

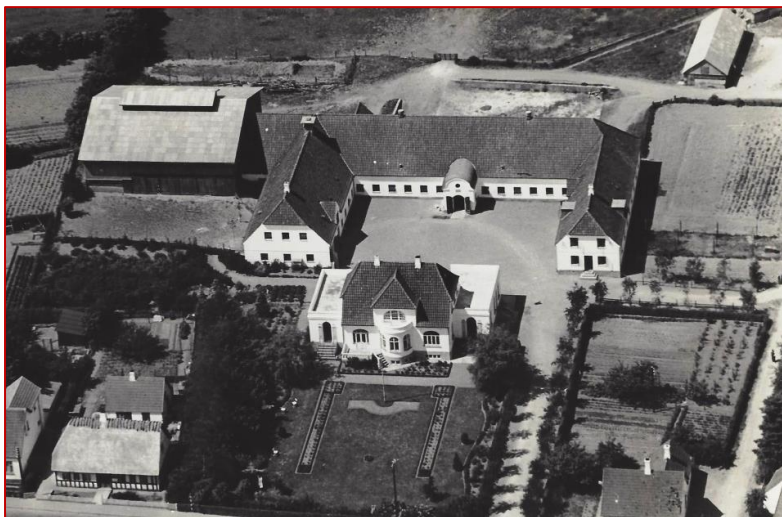
Familien i haven omkring 1933. Stående ses Rasmus og Laurine Banke. Siddende fra venstre Kristine, gift med Christen Banke. Ægteparret sidder med børnene Edel og Hans.

Rasmus Banke var foregangsmand i byen, og måske ville han gerne bevare sin position, han solgte nemlig ikke gården, selvom han på det tidspunkt var 66 år. Det kan også være, at han ikke havde tiltro til, at hans 29'årige søn, Christen Banke, var klar til at blive gårdejer. Hvorom alting er, så blev der oprettet en forpagtningskontrakt, hvori Rasmus blandt andet sikrer sig, at gården drives som hidtil. Forpagter Christen Banke skulle købe besætning og maskiner, men måtte ikke uden sin fars tilladelse reducere eller forandre i besætningen ved at sælge ud af den gamle stamme.

Når den ældre generation gik på aftægt, fik de gerne et par værelser på gården, men Rasmus Banke byggede sig en flot villa øst for den gamle gård (den nuværende Bankegaards stuehus), og han beholder den lette hoppe» Tulle« samt ponyvognen med tilbehør. I kontrakten hedder det blandt andet: Ejeren forbeholder sig ret til at færdes overalt på ejendommen og dens grund, i bygninger, mark og have som hidtil, tillige ret til at benytte gårdens brønd, pumpe og andre udenomsbekvemmeligheder. Ejeren og hans hustru forbeholder sig ret til at benytte den på gården værende telefon uden vederlag, og forpagteren er pligtig at hente os til telefonen, når der kaldes til os.

Forpagtningsafgiften i rede penge var på 3.400 kr. årligt, men herudover var der også tale om ydelser i form af naturalier. Værdien af disse naturalier, samt fornøden hushjælp, blev anslået til 800 kr. årligt. Videre hedder det i kontrakten: Han (forpagteren/sønnen) skal levere os én kande nymalket mælk hver middag i vort køkken lige efter malkningen (måske fordi middagsmælken var den fedeste, men det kan også skyldes, at dette tidspunkt var mest belejligt). Ejeren forbeholder sig ret til at få mere eller mindre end en kande de forskellige dage, således at ydelsen i gennemsnit bliver én kande dagligt året rundt. Forpagteren skal yde

det hjemmebryggede øl, som ejeren og hustru har brug for, og undertiden kærnemælk, når det haves, samt 10 æg ugentligt. Vil ejeren have flere æg, skal de leveres, men betales med dagspris. Vil ejeren selv holde høns, leveres ingen æg, men det fornødne korn til hønsene. Forpagteren leverer ejeren de kartofler, som denne har brug for til sin husholdning, samt alle slags frugt, have- og grøntsager fra gården indbragt i køkkenet, eller ejeren har ret til at tage i haven, som han vil. Den fornødne ildebrændsel, det være sig brænde, tørv, kul og koks, leverer forpagteren istandgjort i ejerens kælder, dog skal ejeren selv betale kul og koks.

1939. Bankegaard med en flot anlagt have. Her ses tydeligt, hvordan der er bygget til den oprindelige villa, som Rasmus Banke fik opført på den plads, hvor Nybøllegaard havde ligget.

fornødne pigehjælp hver dag til ejerens husholdning og til anden bekvemmelighed, alt som ejeren og dennes hustru bestemmer, til at gå byærinder til købmand, mejeri, bager, slagter og lignende. Hvis ejeren måtte bestemme sig til selv at holde tjenestepige i stedet for at benytte forpagterens, så skal forpagtningsafgiften forhøjes med 500 kr. årligt. Desuden skal forpagteren betale strømmen til det nye hus. Rasmus Banke forstod at sikre sig et behageligt otium, hvor alt var nedskrevet, intet var overladt til tilfældigheder.

I 1930 brændte den gamle firlængede Bankegaard, og den nuværende gård blev opført med Rasmus Bankes aftægtsbolig som stuehus. Der blev samtidig bygget til huset i begge ender, så der blev en rummelig og præsentabel lejlighed til Rasmus og Laurine Banke.

Først i 1942, da Rasmus var 83 år gammel, solgte han gården til sønnen Christen. Rasmus Banke døde i 1945, og et aktivt og engageret liv var slut. Sit otium havde han blandt andet benyttet til at skrive sine erindringer, som kan ses på arkivet i Vester Hæsinge.

Forpagteren skal besørge alle ejerens kørsler, som kan indtræffe enten for denne selv eller for fremmede, der besøger ejeren. Forpagteren skal opstalde og fodre den lette hoppe, holde køretøjet i orden med alt, hvad dertil hører som lygter, fodpose, tæpper og seletøj, spænde for når ejeren vil køre, og spænde fra når han kommer hjem, lægge fodpose i vognen, og i det hele være behjælpelig som hidtil, også med rejsetøj og indpakning. Forpagteren må til gengæld bruge hesten og køretøjet til lettere brug. Forpagteren skal yde ejeren den fornødne vask og renholdelse af lejlighed, samt i sygdoms- og svaghedstilfælde yde pleje og opvartning. Han skal yde den